

Sverige och svenskarna

Vasaloppet



Vasaloppet ist ein bekannter schwedischer Langlaufwettbewerb in **Dalarna** zwischen Sälen und Mora. Der Lauf geht über 90 Kilometer und erinnert an die Flucht des späteren Königs Gustav Vasa im Jahr 1521 vor dem dänischen König Kristian II. Nachdem Gustav Eriksson Vasa in **Mora** vergebens versucht hatte, die Bauern in Dalarna zum Widerstand zu überreden, trat er die Flucht nach Norwegen an. Nachdem die Bauern es sich anders überlegt und zwei Skiläufer ihn in **Sälen** erreicht hatten, kehrte er um und leitete erfolgreich den Kampf gegen Kristian. Das war also der erste **Vasalopp** (*Vasalauf*).

Der moderne Lauf startete im Jahr 1922 zum ersten Mal mit 119 Skiläufern. Heute zählt man jedes Jahr 16 000 Skiläufer und 50 000 Zuschauer. An sieben Stationen entlang der Laufstrecke wird das klassische Getränk, **blåbärssoppa** (*Blaubeersuppe*), serviert. (www.vasaloppet.se)

Einige lohnende Besuchsziele in Schweden

Glasriket

Das schwedische Glas ist durch Künstler wie Ulrika Hydman-Wallien und Bertil Wallien weltberühmt geworden. 14 Glashütten wie **Kosta**, **Orrefors**, **Boda** oder **Åfors** liegen nah beieinander in einem Gebiet in **Småland** zwischen **Växjö** und **Nybro**. Man darf zuschauen, wie geschickte **glasblåsare** (*Glasbläser*) schönes Glas formen.

In den Glas-Shops stöbern Sie nach Lust und Laune und erwerben vielleicht ein ungewöhnliches Andenken. (www.glasriket.se)

Vimmerby

Astrid Lindgren wurde in der Nähe von Vimmerby in Småland geboren. Dort gibt es den Vergnügungspark **Astrid Lindgrens Värld** (*Astrid Lindgrens Welt*). Kinder und natürlich auch Erwachsene treffen dort ihre Lieblingsfiguren, zum Beispiel Pippi oder Ronja oder Michel, der auf Schwedisch aber Emil heißt. (www.alv.se)



Kungleden

Im Norden Schwedens, in Lappland, finden Sie den reizvollen Fernwanderweg **Kungleden** (*den Königspfad*), der 440 Kilometer nach Süden bis Hemavan führt. Der Weg beginnt in **Abisko**, einem Wintersportort, der an der Bahnlinie Narvik – Kiruna und an der parallel laufenden Straße liegt. Die erste Etappe führt Sie durch den **Abisko nationalpark**.

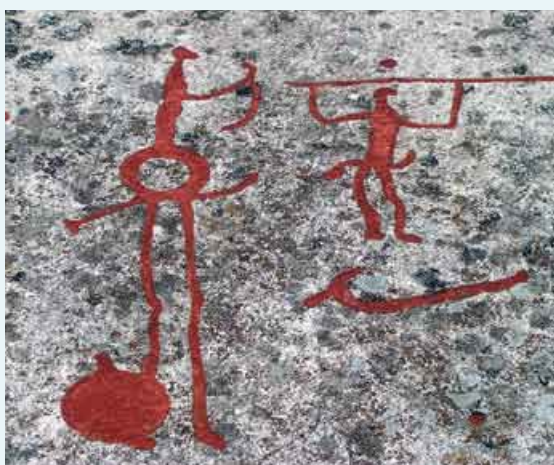
Sverigeleden

Sverigeleden (*der Schwedenradweg*) ist ein Netz von Straßen mit wenig Verkehr, die sich besonders gut für das Fahrradfahren eignen. Von dieser Route aus lernt man die abwechslungsreiche Natur und kulturelle Sehenswürdigkeiten sehr direkt kennen. Der Hauptweg streckt sich über 2590 Kilometer von **Karesuando** im Norden bis **Helsingborg** im Süden.



Västkusten

Wer das Meer mag, kommt in Schweden auf seine Kosten. Besonders reizvoll sind die **skärgårdar** (Schärengärten), zum Beispiel an der Westküste in **Bohuslän**. Die Küste und große und unzählige kleine Inseln laden zum Baden,



Segeln oder Angeln ein. Dort kann man die Köstlichkeiten des Meeres, **fisk, skaldjur** (Fische, Krustentiere) ausgiebig kosten. In Tanum tritt uns die Geschichte entgegen. **Hällristningar** (Felszeichnungen) aus der Bronzezeit spiegeln das Leben der Menschen wider, die vor etwa dreitausend Jahren hier gelebt haben.



Sich bedanken

Tack (danke) wird im Schwedischen häufiger benutzt als *danke* im Deutschen. **Tack** wird häufig mit anderen Ausdrücken verbunden, zum Beispiel: **Tack så mycket! Tack ska du ha!** (Vielen Dank!). In Schweden gehört es zum guten Ton, sich in bestimmten Situationen mit entsprechenden Formulierungen zu bedanken:

*Tack för maten. Tack för lånet. Tack för senast.
Tack för hjälpen. Tack för idag! Tack för i kväll!*

Wann benutzt man diese Formulierungen? Ordnen Sie sie den Situationen zu.

jemand war behilflich

man hat etwas ausgeliehen und bringt es zurück

nach einem netten Abend bei Freunden

nach einer Mahlzeit

einige Tage nach einem Besuch

nach der Schule

Sverige och svenskarna

Smörgåsbord

Wenn es um die schwedische Küche geht, denken die meisten Menschen an das großartige Buffet mit dem Namen **smörgåsbord**. Das heißt zwar wörtlich *Butterbrotbisch*, bietet aber eine Fülle von kulinarischen Spezialitäten Schwedens. Einige Regeln muss man aber folgen, wenn man auf schwedische Art genießen will. Man beginnt mit einer Auswahl der vielen eingelegten Heringssorten, die in Gelb, Grün und Rot locken: **löksill**, **senapsill**, **sherrysill** ... (Hering mit Zwiebeln, mit Senf, mit Sherry ...). Erst dann darf man sich anderen Meeresdelikatessen zuwenden: **inkokt**, **rökt** oder **gravad lax** (gekochter, geräucherter oder gebeizter Lachs) mit vielen Saucen, **räkor** (Krabben), **ål** (Aal), **löjrom** (Maränenkaviar). Nach kaltem Aufschnitt folgen warme Gerichte, wie **Janssons frestelse** (Janssons Versuchung), ein Auflauf aus Kartoffeln, Zwiebeln und Anchovis (von der schwedischen Variante), **köttbullar** (Fleischbällchen) und vielleicht ein **omelett med kantareller** (Omelette mit Pfifferlingen). In keinem Fall sollte man den Teller überladen und schon gar nicht nur mit den besonderen Delikatessen,

sondern von allem etwas nehmen. Dafür geht man mehrere Male, nimmt nur Gerichte, die zusammenpassen und wechselt hin und wieder den Teller.

Weitere Spezialitäten der schwedischen Küche

Im Herbst kommt die Zeit, in der die Schweden gern **kräftor** (Flusskrebse) essen. Die Krebse sind meistens importiert, da die einheimischen einfach zu teuer sind und werden mit viel Dill zubereitet. Das traditionelle Krebsessen wird **kräftskiva** genannt.

Surströmming ist eine Spezialität aus Nordschweden: ein eingelegter, gegorener Strömming, der mindestens ein Jahr in der Dose gereift ist. Dass der Hering reif ist, sieht man daran, dass die Dose leicht gebeult ist. Beim Öffnen der Dose verbreitet sich ein fast schockierender Geruch. Dazu isst man **tunnbröd** (Fladenbrot) und viel **lök** (Zwiebeln).



Påtår

Wenn man Kaffee bestellt hat, ist das Nachschenken meistens im Preis inbegriffen. Man schenkt sich einfach selbst aus Kannen nach, die auf Wärmeplatten stehen.

Geschirr und Besteck



Ordnen Sie die Wörter den Bildern zu.

assiett | gaffel | kniv | sked | tallrik

Bitte!

Für den Begriff *Bitte!* gibt es im Schwedischen keine direkte Entsprechung. Je nach Situation müssen Sie unterschiedliche Ausdrücke wählen, zum Beispiel:

Förlåt? | Förlåt, finns det något kafé i närheten? | Hur sa? | Kan du hjälpa mig? | Kan du hjälpa mig, är du snäll! | Ursäkta, var ligger stationen? | Vad sade du? | Varsågod! | Varsågod och kom in! | Varsågoda!

Wann würden Sie diese Ausdrücke benutzen?

Man bittet jemanden um einen Gefallen.

Man fragt jemanden nach dem Weg.

Man hat nicht richtig verstanden.

Jemand bringt etwas.

Man bittet jemanden herein.

Wenn Sie eingeladen sind ...

Wenn Sie den Gastgebern zeigen wollen, dass Ihnen das Essen schmeckt, können Sie sagen:

Vad gott!

Det är jättegott!

oder sogar **Det var jättegott!**

auch wenn Sie immer noch bei der Mahlzeit sind.

Det smakar väldigt bra.

Und vergessen Sie nicht, dass man in Schweden immer **Tack för maten!** nach dem Essen sagt. Wenn Sie die Gastgeber das nächste Mal treffen, ist es ebenfalls wichtig, **Tack för senast!** zu sagen.

Pengar

Kronor och öre:

en femtioöring

en krona

en femkrona

en tia

en tjuga

en femtiolapp

en hundralapp

Öre-Beträge werden ab- oder aufgerundet auf die nächsten fünfzig Öre.



Sverige och svenskarna

Stockholm

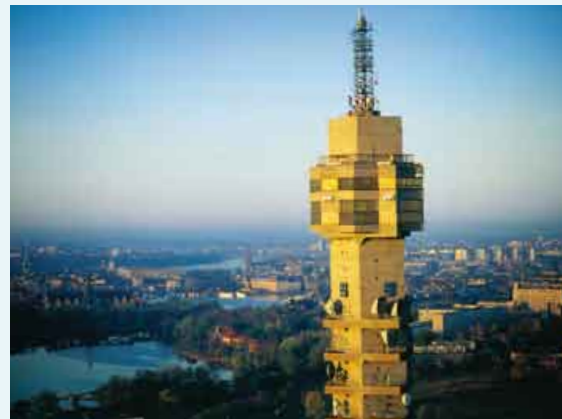
Die schwedische Hauptstadt (**huvudstaden**) wird manchmal als eine der schönsten Städte der Welt genannt. Die Lage an der Mündung des Mälaren in die Ostsee ist einmalig. Stockholm ist auf 14 Inseln und auf dem umgebenden Festland gebaut. Das Wasser prägt die Stadt genau so wie Amsterdam oder Venedig. Der Stadtkern ist **Gamla stan**, das mittelalterliche Zentrum von Stockholm. Hier befindet sich das Königliche Schloss (**Stockholms Slott**) und **Storkyrkan**, der Dom von Stockholm aus dem 13. Jahrhundert.



Die verschiedenen Stadtteile haben alle ihren eigenen Charakter. **Djurgården** ist fast ländlich mit fantastischen Wäldern. Dort findet man **Skansen**, das älteste Freiluftmuseum der Welt und **Vasamuseet**, welches das historische Kriegsschiff beherbergt, das 1628 während der Jungfernfahrt unterging und erst 1961 gehoben wurde.



camping | hotell | kafé | kyrkor | museer | parker | parkering | restauranger | sightseeing |
specialbutiker | Stockholmskortet | turistbyråer | vandrarhem | varuhus



Söder mit malerischen Anhöhen im südlichen Teil Stockholms wurde von vielen Autoren in Liedern und in Romanen beschrieben.

Um den besten Blick auf Stockholm zu bekommen, lohnt es sich, den 155 Metern hohen **Kaknästornet** hochzufahren. Meilenweit ist die Aussicht. **Tunnelbanan**, die U-Bahn, ist auch



deswegen sehenswert, weil jeder der Bahnhöfe von einem anderen Künstler gestaltet worden ist.

Online

Unter welchen Rubriken findet man folgende Begriffe? Sortieren Sie erst selbst. Diejenigen, die zu Hause die Möglichkeit haben, das Internet zu besuchen, schauen nach und berichten der Gruppe. Sie können jede Stadt in Schweden im Internet finden, wenn Sie *www. Name der Stadt. se*

Om Stockholm	Boende	Kultur & Sevårdheter	Mat & nöje	Shopping

eingeben. Bei den Namen geben Sie *a, å, o* statt *ä, å, ö* ein, also *vaxjo, boras, goteborg*.

Diejenigen, die Zugang zu Internet haben, können die folgenden Aufgaben ausführen und dann der ganzen Gruppe berichten.

Versuchen Sie, Stockholm oder Göteborg zu finden.

Klicken Sie *Kultur & sevårdheter* an. Welche sind, an den Besucherzahlen gemessen, die zehn populärsten Sehenswürdigkeiten (*Tio i topp*)? Wählen Sie drei aus, die Sie gern besuchen möchten.

Bieten die Städte Besucherkarten an, die Vergünstigungen für Besucher und Touristen bieten?

Was kostet eine solche Karte?

Welche Vorteile hat man, wenn man sie kauft?

Besuchen Sie ein Museum. Wählen Sie ein interessantes Museum aus.

Wo liegt es?

Was kann man dort sehen?

Hat das Museum ein Restaurant? Was kann man dort essen?



Die Post



Die schwedische Post ist in den letzten Jahren umstrukturiert worden. Die herkömmliche Post ist in mehrere Sparten aufgeteilt. Die Post hat jetzt kleine Verkaufsstellen für beispielsweise Briefmarken in einem Lebensmittelgeschäft oder in einer Tankstelle.



Auf dem Land sind die Briefkästen (*brevlådor*) mehrerer Häuser an einer Stelle gesammelt, so dass der Briefträger (*brevbärare*) nur an bestimmten Sammelstellen halten muss. Er fährt ein gelbes Auto, bei dem das Steuer rechts ist, damit er die Post bequem verteilen kann. Die Zeitung kann man also nicht direkt ins Bett holen, sondern erst ist ein kleiner Morgenspaziergang fällig. Aber das hat ja auch etwas für sich.

Sverige och svenskarna

Einkaufen gehen

Einkaufen gehen heißt auf Schwedisch **gå och handla** oder **åka (in till stan) och handla** oder immer häufiger **shoppa**. **Handla** kann auch ein Objekt haben: **handla mat** oder **handla kläder**. Dagegen muss das Verb **köpa** ein Objekt haben. Also zum Beispiel **Ska vi köpa en tårta till kaffet?** oder **Vi måste köpa mjölk, för den är slut.**

Sonntags geöffnet



In Schweden sind Lebensmittelgeschäfte sonntags geöffnet. Es ist selbstverständlich, dass man jeden Tag einkaufen kann. Da mehr als 70 % der Frauen berufstätig sind, ist in der Woche ein Einkauf mit der ganzen Familie kaum möglich. Viele Lebensmittelgeschäfte sind jeden Tag von 08:00 bis 22:00 Uhr geöffnet.

Systembolaget

Wenn Sie in Schweden Wein, Bier oder sonstigen Alkohol kaufen wollen, können Sie das nur in einem von 420 Geschäften mit dem Namen Systembolaget tun. Dort werden nur alkoholische Getränke verkauft, und zwar vom Staat. In Lebensmittelgeschäften können Sie nur **lättöl** (*leichtes Bier*) mit 2,8 % Alkohol oder **folköl** (*mittelleichtes Bier*) mit 3,5 % kaufen. Das staatliche Alkoholmonopol ist eine schwedische Erfindung aus dem 19. Jahrhundert. Die Idee dahinter ist, eine gute Trinkkultur zu schaffen, die einen gemäßigten Umgang mit alkoholischen Getränken fördern soll. Selbstverständlich bringt der Alkoholverkauf auch staatliche Einnahmen für den schwedischen Staatshaushalt.



Wer unter 20 ist, darf im Systembolaget nicht einkaufen. Bringen Sie Ihren Ausweis mit, denn man wird gebeten, sich auszuweisen.

Läs texten.

Lesen Sie den Text. Sammeln Sie zuerst Ausdrücke für Geschäfte. Sammeln Sie dann Wörter und Ausdrücke für Produkte.

Suchen Sie zum Schluss das Wort für *Fußgängerzone*.

Shopping i Skara

Centrum med små mysiga specialbutiker, gågator och torg är mycket promenadvänligt, så ställ bilen på någon av våra fria parkeringar och upplev vår charmiga småstad till fots! Bra affärer med dam-, herr- och barnkläder finner du inne i centrum. Där kan du också hitta presenter, porslin, parfym, godis, böcker och guld med mera. I östra delen av Skara finns bland annat ett stort varuhus med industri, hantverk, hem & hobby och en mataffär. Här hittar du även ett stort lågprisvaruhus med allt från matvaror till kläder, hygienartiklar, leksaker, elartiklar. Fortsätt shoppingen med en tur till Köpstaden utanför Skara, där du hittar många affärer under ett tak: blommor, mat, guld, kläder med mera.

Naturligtvis kan vi inte få med allting här, så fortsätt på egen hand och upptäck affärerna med personlig service.

Aus: www.visit-sweden.com

Vikter och mått



100 g = 1 hg = ett hekto	300 ml = 3 dl = tre deciliter
250 g = 2,5 hg = två och ett halvt hekto	½ l = en halv liter/en halvliter
½ kg = ett halvt kilo/ett halvkilo	1 l = en liter
1 kg = ett kilo	1 cm = en centimeter
1½ kg = ett och ett halvt kilo	1 m = en meter
	1 km = en kilometer
100 ml = 1 dl = en deciliter	en mil = 10 kilometer

Lördagsgodis



In vielen schwedischen Familien bekommen die Kinder Süßigkeiten nur einmal in der Woche und zwar samstags. Damit möchte man einen Beitrag zu einer gesünderen Ernährung leisten, ohne gleich alles zu verbieten. **Lagom är bäst** (ohne Übertreibung in irgendeiner Richtung) sagen die pragmatischen Schweden.

Para ihop svenska företag med texterna.

Ordnen Sie die Texte den schwedischen Unternehmen zu. Schreiben Sie die Zahl in den Kästen.

___ Abba | ___ Electrolux | ___ Fjällräven |
 ___ Husqvarna | ___ Ikea | ___ Marabou |
 ___ Tetra Pak

1. Vi gör choklad och godis.
2. Det här företaget tillverkar produkter som till exempel dammsugare och kylskåp.
3. Det här företaget gör förpackningar till exempel för mjölk eller grädde.
4. Vi vill göra det enkelt att äta god mat från havet.
5. Vi tillverkar och säljer bra och vackra möbler till låga priser.
6. Det här företaget producerar och säljer bland annat symaskiner.
7. Det här företaget skapar utrustning och kläder för alla som gillar naturen och friluftslivet.



Sverige och svenskarna

Popmusik

Unvergessen ist wohl die Gruppe **Abba**, die in der ganzen Welt bekannt war und noch ist. Heute hören die Schweden gern die Gruppe **Gyllene Tider** (*Goldene Zeiten*), die vor 25 Jahren startete und die im Sommer 2004 eine bejubelte Tournee veranstaltete. Fast 500000 Menschen haben die Konzerte besucht.

Der Bandleader, Per Gessle, bildete zusammen mit Marie Fredriksson die Gruppe **Roxette**, die immer noch sehr populär ist.



Der Elch und andere Symbole

Für hunderttausende ausländische Besucher von Schweden ist der Elch schlichtweg das Symbol für Schweden. Die Verbundenheit mit diesem Land zeigt man gern mit einem Elch auf dem Auto. Vielleicht auch mit einem Eiskratzer



oder mit Socken mit Elchmotiv oder etwas anderem aus dem riesigen Elch-Sortiment in den Souvenirgeschäften. Besonders die Deutschen lieben den Elch. Warum ist das so? Er weckt viel Sympathie, das ist eine Erklärung. Er ist ein Symbol für die einzigartige schwedische Natur. Früher gab es andere Symbole, zum Beispiel **dalahästar** (*Pferde aus Dalarna*) oder Puppen mit Schwedentrachten. Der Elch spielt eine große Rolle als Werbeträger für Schweden, genauso wie das Königspaar, Ikea, Roxette und Astrid Lindgren.

Nordiska Akvarellmuseet

Nordiska Akvarellmuseet wurde 2000 in Skärhamn auf der Insel Tjörn eingeweiht. Es ist ein Zentrum für Kunst, die ihre Inspiration aus dem Wasser holt. In den eigenen Sammlungen wird zeitgenössische nordische Aquarellkunst der letzten zehn Jahre gezeigt. Ausstellungen von nordischen und internationalen Künstlern und Kurse für Kinder und Erwachsene vermitteln viele Gelegenheiten, Kunst zu erleben und selbst zu gestalten. In den Gastateliers können Künstler für eine bestimmte Zeit leben und arbeiten. Eine Gastprofessur ist mit dem Museum verbunden und arbeitet eng mit der Kusthochschule Valand und mit der Technischen Hochschule Chalmers in Göteborg zusammen.

Nicht zu vergessen ist das Restaurant mit dem sehr passenden Namen **Vatten** (*Wasser*). Hier kann man direkt am Wasser und mit Blick auf die Klippen etwas trinken oder gut essen.

www.akvarellmuseet.org

Freizeitaktivitäten in Schweden



Die Stadt Örnköldsvik hat eine Untersuchung zum Freizeitverhalten gemacht. Unter den Personen im Alter von 11 – 69 Jahren hat sich die folgende **Hitliste (tio-i-topp-lista)** ergeben. Lesen Sie die Liste, überlegen Sie mit Ihrem Nachbarn, was die einzelnen Punkte heißen und vergleichen Sie sie mit Ihren eigenen Interessen. Vergleichen Sie sie auch mit den beliebtesten Aktivitäten, die Sie in A 2 in der Gruppe ermittelt haben.

tio-i-topp-lista	
1	Promenera som motion
2	Använda internet hemma
3	Läsa böcker
4	Trädgårdsskötsel
5	Se på video
6	Cykla som motion
7	Spela tips, bingo etc.
8	Spela TV- / datorspel
9	Motionsgymnasik / styrketräning
10	Olika naturaktiviteter

Anders Zorn

Anders Zorn ist nicht nur in Schweden sondern auch international einer der bekanntesten schwedischen Künstler. Er wird besonders wegen seiner Portraits und Radierungen geschätzt. In Schweden erreichten seine Aktmalerei und die Schilderungen des Alltags der einfachen

Menschen die größte Popularität, z. B.

Midsommardansen (Mittsommertanz).

Anders Zorn wurde 1860 in Mora in Dalarna geboren, wo seine Mutter herstammte. Sein Vater war ein deutscher Brauer, der in Schweden Arbeit gefunden hatte, zu dem er jedoch nie Kontakt hatte.

Seine künstlerische Begabung wurde früh erkannt. Er studierte an der Stockholmer Kunstakademie, sowie in England und Spanien. Später lebte er in Paris und unternahm Reisen nach Amerika. Seine Bilder waren in vielen Ausstellungen zu sehen und seine Portraits verschafften ihm eine große Anzahl an Bestellungen, die ihn zu einem wohlhabenden Mann machten. So schuf er Portraits von der schwedischen Königsfamilie (**Drottning Sofia**), von amerikanischen Präsidenten (**Theodore Roosevelt**) und von vielen Persönlichkeiten aus dem Bereich der Kultur (**August Strindberg**). Seine Bilder sind heute in Museen auf der ganzen Welt zu bewundern.

Seiner Heimat war Anders Zorn sehr verbunden; viele Jahre lebte er in Mora, wo er sich mit seiner Frau im Kulturleben engagierte.

1920 starb Anders Zorn.

Sein Haus, **Zorngården**, steht heute für Besichtigungen zur Verfügung. Im Zornmuseum, das sich ebenfalls in Mora befindet, findet man einen Großteil seiner Bilder.



Sverige och svenskarna

Die U-Bahn (*tunnelbanan*) in Stockholm

Die U-Bahn in Stockholm (*tunnelbanan*) besteht aus drei Linien: der Roten, der Grünen und der Blauen (*Röda linjen, Gröna linjen, Blåa linjen*). Den Plan finden Sie auf Seite 210. Pro Fahrt zahlt man in der Innenstadt 30 Kronen. Dafür braucht man zwei Fahrscheine (*kuponger*) à 15 Kronen. Billiger wird es, wenn man 10-er oder 20-er Hefte (*remsor, rabattremsor*) kauft. Diese kann man in Kiosken



(*Pressbyrån*) kaufen, die sich manchmal in den U-Bahnstationen befinden. Für einen Kurzaufenthalt empfiehlt es sich, eine Tageskarte zu kaufen. Damit kann man unbegrenzt oft fahren. Berühmt ist die Stockholmer U-Bahn für die künstlerische Ausgestaltung der U-Bahnhöfe. 80 der 100 Bahnhöfe sind von verschiedenen Künstlern gestaltet. Die Stadt Stockholm gibt dafür pro Jahr 2,5 Millionen Kronen aus.

Unterwegs in Schweden (*På väg i Sverige*)

In Schweden ist die Verkehrsdichte gering und die Zahl der Unfälle ist auch niedrig. So soll es auch bleiben und darum gelten in Schweden einige besondere Regeln.

Tempolimit: Schweden hat ein generelles Tempolimit. Die allgemeinen Höchstgeschwindigkeiten (*hastighetsgränser*) sind 50 Stundenkilometer in Ortschaften und 70 außerhalb, wenn keine anderen Höchstgeschwindigkeiten ausgeschildert sind. Auf den Autobahnen (*motorvägar*) gelten 110 km/h. Für Wohnwagen gilt immer Tempolimit 80.

Abblendlicht: Alle Autos müssen immer, auch tagsüber, mit Abblendlicht (*halvljus*) fahren.

Alkohol: Alkohol am Steuer ist tabu. In dieser Hinsicht ist das schwedische Verkehrsrecht streng. Ein Blutalkoholgehalt von 0,2 Promille oder mehr wird mit Geldstrafen (*böter*) oder Freiheitsstrafe geahndet.

Notruf 112: In Schweden gibt es keine Notrufsäulen. Stattdessen benutzt man das Telefon, um Polizei, Feuerwehr, Arzt und Rettungswagen zu erreichen. Die öffentlichen Telefone haben einen Notknopf. Man braucht kein Geld einzuwerfen, sondern drückt den Knopf und wählt 112.

(Aus einer Information der staatlichen Verkehrsbehörde „Vägverket“)

Har du körkort?

När du är sexton år kan du ta körkort för lätt motorcykel, när du är arton år kan du ta körkort för personbil och lastbil och när du är tjugoett år för buss.

Vad betyder på ditt språk:

Du kan ta körkort när du är arton år.

Die Tankstelle (*bensinmacken*)

Wenn man in Schweden tanken (*tanka*) will, muss



man die Oktanzahl des Benzins kennen, die das Auto braucht. Fast alle Autos tanken heute 95 Oktan. Das entspricht Super bleifrei. Vergessen Sie nicht, den Ölstand zu überprüfen (*kolla oljan*) bevor Sie weiterfahren. *Olja* ist natürlich Öl und das schwedische *öl* kann man in der Form von *lättöl, folköl* und *starköl* trinken; das ist nämlich Bier.

Sverige och svenskarna

Övernachtungsmöglichkeiten

Die meisten Städte haben eine Homepage (**hemsida**), so wie Stockholm: www.stockholm.org. Dort finden Sie alles über Übernachtungsmöglichkeiten, meistens unter der Rubrik **boende**. Die Rubrik **boende** umfasst oft die Untertitel (wie auf der Homepage von Stockholm):

hotell | vandrarhem | camping | bed & breakfast | bo på lantgård | stuguthyrning

Ordnen Sie die Übernachtungsmöglichkeiten zu den Texten unten:

	Bo bekvämt i eget rum med frukost. Det här är ett bekvämt och billigt alternativ till övernattning i Stockholmsområdet.
	Tillbringa några dagar på landet och njut av ett charmigt boende.
	Det här innebär ett fritt boende. Stockholm har många campingplatser i närheten av city, och ännu fler i Stockholms omgivning.
	Litet eller stort, grandios eller gemytligt, lyxigt eller enkelt, välj bland närmare 40 000 bäddar i Stockholms innerstad och omgivning.
	Önskar du stanna i Stockholm en längre tid? Varför inte prova på att hyra en alldeles egen stuga.
	Drömmer du om att vakna upp i lugnet i Stockholms vackra skärgård eller planerar du kanske att tillbringa några intensiva dagar i Stockholms city?

Texte aus: www.stockholmtown.com

Vandrarhem (Jugendherbergen)



Viele Jugendherbergen werden von Svenska Turistföreningen (STF), www.svenskaturistforeningen.se betrieben. Als Mitglied wohnt man

billiger in den 315 **vandrarhem** (Jugendherbergen), circa 40 **fjällstugor** (Gebirgshütten) und neun **fjällstationer** (Gebirgsstationen). In den meisten Jugendherbergen stehen bequeme Zimmer mit zwei bis sechs Betten zur Verfügung.

Ferienhäuser

Sommarstugor, stugor, fritidshus, semesterhus:

Wer ein Ferienhaus mieten möchte, findet eine Menge Informationen im Internet. Am einfachsten ist es, über eine Suchmaschine zu suchen, z. B. www.google.se. Dort geht es weiter über die Themengebiete **resor och turism, logi, stugor**. Dort finden Sie eine große Anzahl Adressen, die sich auf ganz Schweden oder nur ein bestimmtes Gebiet beziehen.

Bo på lantgård (Auf dem Bauernhof wohnen)

In ganz Schweden kann man Urlaub auf dem Bauernhof machen. Zwei Möglichkeiten stehen zur Verfügung, entweder in einem separaten Haus mit Selbstversorgung (**självhushåll**) oder in einem Zimmer mit Frühstück (**rum och frukost**) wohnen. Die Adresse ist: www.bopalantgard.org.

Was macht man mit den Schuhen, wenn man eine schwedische Wohnung betritt?

In vielen schwedischen Häusern oder Wohnungen zieht man die Schuhe aus, bevor man die Räume betritt. Manchmal sieht man eine ganze Gesellschaft ohne Schuhe. Die Schuhe stehen dann alle im Vorraum. Oft, vor allem wenn man zu einem Fest eingeladen ist, bringt man passende Schuhe mit und wechselt sie in der Diele.

Schwedisches Möbeldesign

Das schwedische Möbeldesign ist international bekannt und geschätzt. Der Stil ist geprägt von Einfachheit, Funktion und hellen und klaren

Farben. Schwedische Formgeber haben schöne und einfache Möbel und Gebrauchsgegenstände geschaffen und produziert.

Der bekannteste Designer ist **Carl Malmsten**. Seine Möbel haben Wohnkultur und -stil in Schweden maßgebend mitgeprägt. Seine vorbildliche Holzbehandlung und seine Verankerung in der schwedischen Natur und der handwerklichen Möbeltradition haben ihn zu einem der bekanntesten und beliebtesten Formgeber gemacht.



Bruno Mathsson, der Spross einer Tischlerfamilie aus Värnamo in Småland, wurde weltberühmt. Ihn faszinierten die Möglichkeiten, die Form und die Funktion der Möbel zu verändern und zu entwickeln. Er hat einen ganz neuen Stil mit leichten, hellen Möbeln geschaffen. In Småland findet man in der Gegend von Lammhult mehrere interessante Möbelunternehmen, die sich Holz- und Möbeltraditionen widmen, und die gleichzeitig modernem Design einen großen Spielraum geben. In **Möbelriket** in Lammhult können Sie die interessantesten Klassiker des modernen skandinavischen Stils sehen und kaufen.

Und nicht zu vergessen, **IKEA of Sweden** in Älmhult in Småland entwickelt das Sortiment, das für alle IKEA-Filialen gleich ist. Die Produkte werden von eigenen aber auch von externen Designern entworfen. Der Gedanke ist, schöne und funktionelle Produkte zu niedrigen Preisen herzustellen.

Worüber sprechen die Schweden, wenn sie neue Bekannte treffen?

Småprat (*Smalltalk*) hat die nützliche Funktion, Kontakt zu schaffen, wenn sich fremde Menschen treffen. Aber worüber sprechen die Schweden, wenn sie sich erst einmal herantasten wollen? An erster Stelle steht das Wetter. **Vilket väder! Vart har sommaren tagit vägen?** (*Wo ist der Sommer geblieben?*) **Är det likadant hos er?** (*Ist es genauso bei Ihnen?*).

Recht bald wird man in Schweden gefragt **Vad sysslar du med?** Das bedeutet, dass der Gesprächspartner wissen möchte, was sein Gegenüber beruflich macht. Die Antwort kann lauten **Jag jobbar på kontor** oder **Jag jobbar med barn** oder noch konkreter **Jag jobbar som läkare** (Arzt). Die Konversation kann beginnen.



Sverige och svenskarna

Läs en text om ett svenskt företag.

a. Sortera avsnitten och placera dem i rätt ordning. Sätt rätt årtionde över varje avsnitt.

1950-talet | 1960-talet | 1970-talet |
1980-talet | 1990-talet | 2000-talet

KappAhl säljer dam-, herr- och barnkläder i ungefär 235 butiker i Sverige. Affärsidén är att erbjuda prisvärt mode för många människor.

I början av decenniet invigde KappAhl det nya centrallagret i Mölndal. Det väckte stor uppmärksamhet att företaget satsade på kläder för kraftiga kvinnor. KappAhl öppnade nya butiker i Norge och i Finland.

Den svenska textilindustrin fick problem. Den gamla tiden var förbi. KappAhls försäljning minskade med 30 procent. Men alla arbetade mycket och det hårda arbetet lönade sig och i mitten av decenniet rullade 15 –20 lastbilar varje dag ut från det gamla centrallagret med 20 000 nya plagg till de 55 butikerna.

Historien om KappAhl började när Per-Olof Ahl öppnade en kappbutik i en källare i Göteborg. Låga priser och hög kvalitet fick kunderna att stå i kö i timmar. Varje dag sålde KappAhl mer än 400 kappor. Under hela decenniet växte företaget och i slutet hade KappAhl 14 butiker i Sverige.

I början av decenniet öppnade KappAhl åtta butiker i Polen. Firman fick en ny ledning och den internationella expansionen slutade. Ett år senare sålde KappAhl kläder för 3,8 miljarder kronor. Nu är den nordiska marknaden med Sverige som centrum viktig. Inom KappAhl arbetar totalt cirka 3 200 personer.

Tio år efter starten hade KappAhl 25 butiker och omsättningen var 50 miljoner kronor. Kappan var fortfarande en mycket viktig vara för företaget. Vid decenniets slut hade KappAhl 50 butiker.



Vid 40-årsjubileet var omsättningen två miljarder kronor och KappAhl hade 131 butiker i Sverige, Norge och Finland och öppnade två nya butiker i Polen.

b. Leta efter uttryck i texten som betyder

Keller | weniger, kleiner werden | Schlange
stehen | verkaufen

Öppet köp

Viele Warenhäuser und Geschäfte bieten Ihren Kunden als Service die Möglichkeit, **att handla på öppet köp**. Das bedeutet, dass die Kunden das Geld zurückbekommen, wenn sie die Ware innerhalb einer bestimmten Frist zurückgeben. Wenn der Kunde diese Möglichkeit nutzen will, muss er dies vor dem Bezahlen sagen.

Billiger einkaufen

Wenn man in Lebensmittelgeschäften Geld sparen möchte, schaut man nach Waren mit einem roten Aufkleber nach, mit der Aufschrift **extrapris** (Sonderangebot). In Zeitungsanzeigen oder auf Werbezetteln ist es auch lohnend, nach **erbjudanden** (Sonderangeboten) zu suchen. Nach Weihnachten und im Juli und August haben die Geschäfte **rea** (Schlussverkauf). Auch die Buchhändler und die Verlage machen einmal im Jahr, und zwar im Februar, ihre Lager frei. Diese **bokrea** machen alle Bücherfreunde glücklich.

Sverige och svenskarna

Die Mahlzeiten

Frukost (*Frühstück*) ist die erste Mahlzeit am Morgen, **lunch** ist eine leichte Mahlzeit um die Mittagszeit. **Kvällsmat** (*Abendessen*) ist eine leichtere Mahlzeit am Abend. **Middag** nennt man die Hauptmahlzeit, egal ob man sie am Nachmittag oder am Abend einnimmt. **Middag** nennt man auch ein Festessen, zum Beispiel **Nobelmiddagen** (*das Essen aus Anlass der Nobelpreisverleihung*). **Fika** sagt man, wenn man Kaffee oder Tee trinkt. Und das tut man in Schweden oft und zu allen möglichen Zeiten des Tages.

Nobelmiddagen

Nobelmiddagen är en av världens mest berömda middagar. Hela hösten planerar några av landets bästa kockar och konditorer menyn till Nobelmiddagen. Teamet som förbereder Nobelmiddagen väljs varje år. Den 10 december njuter 1300 gäster av resultatet i Stockholms Stadshus. Vid Nobelmiddagen står mellan tjugofem och trettio kockar vid spisarna. Menyn är som vanligt hemlig in i det sista men råvarorna är alltid typiska för det svenska köket. Dagen startar med att Kungen delar ut prisen till pristagarna och sedan följer Nobelmiddagen i Blå hallen i Stockholms stadshus. Vem deltar i middagen? Kungafamiljen och nobelpristagarna naturligtvis med sina familjer och vänner och personligheter från vetenskap



och politik. Tvåhundra platser är reserverade för studenter. Vi andra som inte är inbjudna kan titta på Nobelmiddagen på teve.

Efter: www.restaurangakademien.se

Läs texten och svara på frågorna:

Kan man beställa biljetter till Nobelmiddagen?

Får pristagarna sina pris före, under eller efter middagen?

Vet du vilka Nobelpris det finns?

Dagis och godis

In der Alltagssprache sind Kurzwörter häufig. Besonders häufig sind Wörter mit der Endung **-is**. So sagt niemand mehr **daghem** (*Kindertagesstätte*) sondern nur noch **dagis**.

Entsprechend ist das Wort **fritids** oder **fritis** von **fritidshem** (*Freizeitheim*) und **skådis** von **skådespelare** (*Schauspieler*) gebildet. Die Endung **-is** wird in der Alltagssprache auch benutzt, um aus Adjektiven Substantive zu bilden wie **godis** (*Süßigkeiten*) von **god** (*gut*) oder **kändis** (*Prominente*) von **känd** (*bekannt*).

Das Telefon

Privat meldet man sich in Schweden oft nur mit dem Vornamen oder mit der Telefonnummer oder ganz einfach mit **hallå**.

Im Geschäfts- oder Berufsleben nennt man natürlich die Firma oder die Institution und Vor- und Nachname. Häufig landet man in einer **telefonkö** (*Telefonschlange*). Der Platz in der Schlange wird wiederholt und manchmal wird die Wartezeit genannt: **Var god och dröj! Du har nummer 18 i kön!** (*Bitte warten! Sie haben die Nummer 18 in der Schlange!*). Bei manchen Institutionen, zum Beispiel bei **vårdcentralen** (*Ärztzentrum*) bittet ein automatischer **telefonsvarare** (*Anrufbeantworter*) den Anrufenden, die eigene Telefonnummer einzugeben (**knappa in ditt telefonnummer**). Das Ärztzentrum ruft dann zu einer angegebenen Zeit zurück: **Vi ringer upp dig omkring kl 9:30**.

Wenn man von einer **växel** (*Zentrale*) weiterverbunden wird, wird man mit der Aufforderung **var god dröj** (*bitte warten*) gebeten, einen Augenblick zu warten.

Sverige och svenskarna

Euron

I en folkomröstning 2003 om införande av euron som valuta i Sverige röstade 56 procent *nej*. Det är fortfarande kronan som gäller. Men ändå möter svenskarna euron vid många tillfällen, till exempel när de själva är ute och reser eller när utländska besökare kommer till Sverige för att semestra eller studera eller som har kontakter inom affärsvärlden. Många affärer, restauranger eller hotell anger sina priser både i kronor och i euro. Det finns till och med automater, till exempel på flygplatser, där man kan ta ut pengar i euro. Efter räkneord får plural ingen ändelse. Det heter alltså 50 euro. Uttalet är [ˈɛv:rɔ].

Vad läser man i Sverige?



På en **tio-i-topp-lista** som stod i **Expressen** den 16 januari 2005 hittar man **Jan Guillou** med **Tjuvarnas marknad** (*Markt der Diebe*), **Liza Marklund** med **Asyl** (*Asyl*) och **Den röda vargen** (*Der rote Wolf*), **Håkan Nesser** med **Skuggorna och regnet** (*Die Schatten und der Regen*) och **PO Enquist** med **Boken om Blanche och Marie** (*Das Buch*



von Blanche und Marie). Alla fyra författare är översatta till tyska och mycket populära i Tyskland också.



Ett bibliotek

Läs texten och kryssa för vad man kan göra där.

___ dricka kaffe | ___ förbereda en examen |
___ göra något roligt med barnen | ___ köpa
böcker | ___ läsa om historia | ___ läsa en
tidning | ___ spela musik | ___ välja en bra bok



Varje dag kommer ungefär 4000 personer till biblioteket i Helsingborg. Alla med olika önskemål, frågor och behov. Många letar efter en bra bok, vissa vill surfa på Internet, andra behöver hjälp att söka information.

Biblioteket är en viktig mötesplats. En plats där människor kan möta varandra utan att vara medlem och utan att betala.

Sitt en stund i en soffa med en tidning. Leta bland böcker, filmer, musik. Lär dig nya saker genom facklitteratur och databaser. Gå på barnteater tillsammans med dina barn. Lyssna på ett intressant föredrag. Släktforska om din familj. Studera inför din examen. Eller prata med någon. Har du svårt att hitta på biblioteket? Eller i katalogen och databaserna? Vi visar dig gärna hur du finner den information du söker. Fråga oss. Vi är här för dig.

(Texten är ur: www.biblioteket.helsingborg.se)

Turistbyråer

Det finns över 400 svenska turistbyråer med den här symbolen.

Här kan du få hjälp med mycket.

Du kan få informationer om logimöjligheter, sevärdheter och aktiviteter. Om du vill köpa biljetter till olika evenemang eller boka hotellrum, privatrum eller stugor kan du också göra det här.

På internet (www.sverigeturism.se) finns det en karta med de svenska landskapen. Du kan klicka på varje landskap och få fram uppgifter om landskapet och adresser till turistbyråer. Du kan också klicka direkt på alla orter där det finns en turistbyrå.



Passande hotell.

Ebba och Oliver ska fira Ebbas födelsedag. De söker ett bra hotell, där man kan äta gott på kvällen och där man sedan kan fortsätta med ett glas vin. Vilket hotell passar bäst?

Jenny ska träffa två kolleger från ett förlag och diskutera bilder till en ny bok. De söker ett hotell som ligger centralt, som inte är för dyrt och där man kan äta utan att behöva gå ut på stan. Vilket hotell passar bäst?

Svea Hotell & Pensionat

Trivsamt och barnvänligt. Satellit-TV. Bastu & Relaxavdelning. Restaurang. Fri parkering. 7 min till centrum. Förmånliga sommarpriser, familjerum från 750:-. Frukost ingår i priset.

Spar Hotel

Bo bekvämt till lågt pris mitt i centrum av Göteborg! Vi erbjuder rum från 595:- inklusive frukostbuffé och parkering i mån av plats. Välkommen hem till oss!

Hotel Plaza

Förstaklasshotell i centrum med två restauranger, pub och nattklubb med cabaret och dans. Utsikten från hotellet ger en härlig vy över hela staden. 135 rum. Konferensmöjligheter. 1,560:- per natt och rum.

Känn dig som hemma, från 720:- per natt.

Vill du bo mitt i stan? Nära till tåg, bussar och flygbuss? Vi bjuder alltid på välsmakande menyer i restaurangen, stora frukostbufféer och bekväma rum. Konferensmöjligheter. Välkommen! Hotel Central

Ordbildning

Ordet **vän** betyder *Freund* på tyska och att adjektivet **vänlig** betyder *freundlich* är ganska lätt att förstå. Men vad betyder adjektiv som till exempel **prisvänlig**, **barnvänlig** eller **promenadvänlig** (som du hittar i texten *Shopping i Skara* på sidan 72)? Sammansättningar med **-vänlig** hittar man numera ofta i reklamtexter och de har betydelsen *gut für, schonend für*. Våra exempel betyder alltså *schonende Preise, gut für Kinder* och *gut für Fußgänger*.

Sverige och svenskarna

Sjukvård



Om man är sjuk tar man först kontakt med den närmaste vårdcentralen (*die primäre Krankenpflege*). Där finns det sjuksköterskor (*Krankenschwestern*) och läkare (*Ärzte*). På mindre orter utan vårdcentral kan det finnas en distriktssköterska.

När vårdcentralen inte är öppen vänder man sig till akutmottagningen (*Unfallstation*) på sjukhuset. Om man behöver hjälp av specialister blir man remitterad till ett sjukhus (*Krankenhaus*). Som patient betalar man mellan 100 och 150 kronor för ett besök hos en läkare på vårdcentralen, för ett besök hos en läkare på ett sjukhus betalar man mellan 180 och 300 kronor. Om man har



problem med tänderna kan man antingen gå till folktandvården (*öffentlicher zahnärztlicher Dienst*) eller till en privat tandläkare (*Zahnarzt*).

a. Läs texten.

Helena har världen som arbetsfält.

Helena Söderströms första kontakt med sjukvården var när hennes bror hade brutit benet.

Fy sjutton, tänkte hon och var nära att svimma på toaletten. Men senare började hon själv jobba på Falu lasarett och blev utbildad till sjuksköterska där.

Som nyexaminerad sjuksköterska flyttade hon till Norrland för att visa att hon vågade göra något nytt.

Men hon ville gärna göra något mer och så när en kompis som jobbade åt internationella Röda Korset ringde och frågade om Helena kunde tänka sig att åka till Kurdistan tackade hon ja. Skillnaden mellan ett svenskt sjukhus och ett kirurgsjukhus i en krigszon var stor. Var hon rädd? Jovisst, mest när hon inte visste vad som skulle hända, men sedan glömde hon bort det, säger hon. När hon upplevde sin första minskade kände hon att hon ville bli en så bra sjuksköterska som hon bara kunde.

Till Sverige återvänder hon då och då. Här finns lugn och ro och här finns familjen. Sverige har hon med sig i hjärtat överallt.

Efter att ha jobbat i flera länder och världsdelar har hon också hittat ett annat hem. Det är Elfenbenskusten dit hon kom 2004 för att bygga upp ett sjukhus åt organisationen "Läkare utan gränser". Hon hoppas att hon kan bidra med något. Hon tror på att det går att förändra saker och ting.

b. Vilket citat passar bäst till artikeln? Kryssa för.

- ☐ Jag tror att bra sjuksköterskor har många chanser att få intressanta jobb.
- ☐ Jag kan inte rädda världen men många kan göra mycket i det lilla.
- ☐ Jag tycker att det är spännande att lära känna många olika länder.
- ☐ Hela världen är mitt hem.

Friskis&Svettis

Friskis&Svettis är en Kooperation av idrottsföreningar som har som program att erbjuda träning av hög kvalitet. Startåret 1978 tränade 1500 medlemmar hos F&S och sedan dess har rörelsen (*die Bewegung*) växt. Idag är antalet medlemmar totalt cirka 330.000 och det finns föreningar inte bara i Sverige,



utan också i Norge, Helsingfors, Köpenhamn, Bryssel, Paris, Zürich, Amsterdam, Luxemburg och Aberdeen.

Gympa (= gymnastik) är den viktigaste aktiviteten. Träningen bygger på musik och ska vara effektiv och enkel. Framför allt ska alla ha roligt av att röra på sig (*sich bewegen*).

Man kan komma till F&S som nybörjare, och ändå hänga med. Men enkelt behöver inte betyda lätt. Det finns tuffa träningsavsnitt för alla som vill få en svettig utmaning.

Friskis&Svettis är till för alla åldrar. I flera föreningar finns särskilda träningstider, där barnen får följa med sina föräldrar på gympan. Det finns även lekar (*Spiele*) för de minsta där mamma och pappa är med.

F&S erbjuder också träning för barn och ungdomar. Den här verksamheten är särskild viktig eftersom för många unga rör på sig alldeles för lite i dag och sitter stilla för mycket framför TV:n och datorn. Bättre hälsa och kondition ger bättre skolresultat.

Många föreningar har också seniorgympa. En

seniorträning är uppbyggd som en vanlig F&S-träning, men med ett lugnare tempo och med rörelser som är anpassade för äldre.

F&S samarbetar också med företag som vill förbättra personalens hälsa.

a. Läs texten.

En rolig och bra motionsform - stavgång

Stavgång, eller nordic walking som det också heter, är bättre än att springa. Träningen är mycket effektivare men inte jobbigare. Stavgång passar alla, både nybörjare och otränade och äldre personer men också människor som tränar ofta och till och med idrottare.

Därför är stavgång så populär. Börja gärna gå med stavar på sommaren eller på hösten innan vintern och snön kommer. Vad är det då som är så bra med stavgång?

Det är bra för armar, axlar, mage, rygg.

Man ska kunna prata när man går. Människor blir på gott humör. Passar alla åldrar. Det är en modern sportgren för ungdomar och äldre gillar att stavarna ger dem säkerhet. Stavgång är tekniskt lätt. Man får bättre kondition.

b. Vilka meningar stämmer?

Nybörjare måste först öva mycket.

Stavgång är inte något för människor som sysslar mycket med idrott.

Det är svårt att gå med stavar.

Nordic walking är det samma som stavgång.

Det är effektivare att gå med stavar än att springa.

Det är jobbigare att gå med stavar än att springa.



Godis för glada

Kvinnor äter choklad när de är deppade. Och män? Psykologer lät 48 friska män titta på delar av filmer för att göra dem glada, ledsna, arga eller rädda. Sedan fick de äta choklad.

De som var glada åt mest choklad.

Ur: *Vi*, nr 1 2003.

Sverige och svenskarna

Släkten

Det svenska språket har olika släktbeteckningar beroende på om man talar om släktingar på faderns eller på moderns sida. I många andra språk gör man inte den skillnaden. På tyska finns det bara orden *Großmutter* och *Großvater* (*Großeltern*). På svenska måste man skilja tydligare. Antingen måste man säga **mormor och morfar (morföräldrar)** eller **farmor och farfar (farföräldrar)**. Systemet är enkelt. Det är alltså lätt att förstå till exempel vem som är **morfars mormor**. Och vem är en **systerdotter** eller en **brorson**?

På tyska räcker det med att säga *Tante* och *Onkel* när svenskarna menar **moster (mors syster)**, **morbror, faster (fars syster)** och **farbror**.

Samma sak med nästa generation. **Dotterdotter, dotterson, sondotter** och **sonson** är alla **barnbarn**, eller hur?

Å andra sidan räcker det med ordet *kusin* antingen det gäller Erik eller Karin.

Civilstånd

Beteckningar för civilstånd är **gift, ogift, ensamstående, sambo, skild, änka/änkling**. Det finns många andra beteckningar som är mindre officiella men som gärna används, till exempel **singel**. En **särbo** är en person som inte bor tillsammans med sin partner. Och vad är i det här sammanhanget en **mambo** och en **kombo**?

Personnummer

Alla personer som är registrerade i Sverige har ett personnummer som består av 10 siffror. De sex första är personens födelsedatum. Sedan kommer ett bindestreck och tre siffror som är ett födelsenummer. Hela numret avslutas sedan med en kontrollsiffra. Man kan se om numret tillhör en man eller kvinna.

Den som en gång fått ett personnummer kommer att behålla samma nummer genom hela livet. Det betyder att personnumret inte ändras när någon till exempel flyttar från Sverige.

Studera i Sverige

I Sverige finns det 28 universitet och högskolor och allt fler utländska studenter studerar där. De kan vara utbytesstudenter eller de kan själva anordna sina studier i Sverige. Orsakerna till att Sverige är så attraktivt för studenter från hela världen är många. Svensk teknik och kultur har ett gott anseende, de ekonomiska möjligheterna är gynnsamma och nästan alla svenskar förstår och talar engelska. Det finns mer än 200 olika engelskspråkiga studieprogram i Sverige. Många universitet har kurser i svenska för utländska studenter som ger poäng. Utländska studenter som vill delta i svenska program och kurser behöver mycket goda färdigheter i det svenska språket och måste bli godkända i Tisus-testet (**Test i svenska för universitets- och högskolestudier**).



Den som vill studera vid ett universitet eller en högskola i Sverige under längre tid än tre månader måste ha ett uppehållstillstånd. Internetadresser: www.swedenabroad.com (sedan *Germany* och därefter *Studieren in Schweden*), www.studyinsweden.se

Innebandy

Innebandy är en variant av bandy som spelas inomhus. Bandy är en vinteridrott som spelas på is mellan två lag med en liten massiv boll och klubbor. Det är framför allt Sverige och Ryssland som dominerar bandy som är en mycket snabb sport. Intresset för innebandy har ökat mycket starkt de sista åren i Sverige. Innebandy lockar flest aktiva spelare efter fotboll.



Lucia

Både svenskarna och omvärlden betraktar den här seden den 13 december som något av det mest ursvenska som finns. Men tittar man närmare på bakgrunden så är det ett italienskt helgon som vi firar. Enligt svensk festtradition är natten till den 13 december årets mörkaste natt. Och med äldre tiders almanacka så var det så. Den här natten ska både människor och djur få extra förplägning. Föreningar och skolor har i hög grad bidragit till att sprida den här seden. Man ordnar officiella Luciatävlingar och det finns väl knappt ett dagis eller en skola med självaktning som inte har sin egen eller till och med flera lucior. För att undvika avundsjuka bland de yngre barnen brukar man låta alla flickorna få bära luciakrona. I övrigt är



alla i luciatåget klädda i vita, långa skjortor med ett rött sidenband eller ett glitterband om midjan. Även på många arbetsplatser brukar man fira Lucia med gemensamt morgonkaffe och luciatåg. Då serverar man luciakaffe med vetebullar som är smaksatta med saffran och som heter lussekatter. Sveriges officiella Lucia uppvaktar också årets nobelpristagare i deras hotellrum och det finns många roliga historier om skrämde pristagare som har trott att de har kommit till himlen när de får se Lucia med ljus i håret. Den gladaste reaktionen kom från Dario Fo, nobelpristagare i litteratur 1997, som dansade runt och sjöng duett med Lucia, naturligtvis med italiensk originaltext. Efter: Stockholms officiella besöksguide.

Midsommar - en sommarfest

Sommar, blommor, dans och god mat. Midsommar är en av årets största fester. Många människor firar midsommar med släkt och vänner. Helgen börjar alltid en fredag. Då är det midsommarafton. På lördagen är det midsommardagen. Den firas till minne av Johannes Döparens födelse. Men midsommarfesten är äldre än kristendomen. För tusen år sedan firade svenskarna att det var sommarsolstånd - årets längsta dag och kortaste natt. Blommor och blad är viktiga på midsommar. Man brukar göra blomsterkransar och sätta dem i håret. På midsommarafton gör man en midsommarstång (eller majstång som den också kallas). Man klär den med löv och blommor. Sedan dansar man kring midsommarstången. På festplatsen brukar finnas några spelmän med fioler och dragspel. De spelar gamla svenska danslekar och ringlekar. Naturen får extra kraft under midsommaren. Förr brukade man besöka speciella källor vid den här tiden i södra Sverige. I norra Sverige besökte man källorna tidigare i juni (vid Trefaldighetsdagen). Man drack vattnet i källorna för att må bra och för att bli frisk om man var sjuk. Flickorna plockade sju eller nio sorters vilda blommor på natten. Sedan la de blommorna under kudden. Då skulle de drömma om den man de skulle gifta sig med. De måste vara helt tysta medan de plockade blommorna. De fick inte heller säga vem de hade drömt om.

Sverige och svenskarna

Skolan i Sverige

Förskoleverksamhet (förskola, familjedaghem, öppen förskola) vänder sig till barn från ett år tills de börjar skolan. Barn till föräldrar som yrkesarbetar eller studerar får plats. Barn till arbetslösa eller föräldralediga får också plats minst tre timmar per dag.

Förskoleklassen är en frivillig skolform och alla barn får gå i en förskoleklass från och med höstterminen det år barnet fyller sex år. Förskoleklassen ska omfatta minst 525 timmar om året. Verksamheten ska stimulera varje barns utveckling.

Den nioåriga grundskolan är obligatorisk och omfattar alla barn mellan sju och sexton år. Om föräldrarna vill kan barnet få börja skolan redan vid sex års ålder. Undervisningen är avgiftsfri. Vanligen har föräldrarna inte heller kostnader för exempelvis läromedel, skolmåltider, hälsovård och skolskjuts.



Nästan alla elever i grundskolan fortsätter direkt till **gymnasieskolan** som är uppdelad i 17 treåriga nationella program. Alla program ska ge en bred basutbildning och eleverna kan sedan studera vidare på högskolan.

För personer som har fyllt 20 år finns möjlighet till **en kommunal vuxenutbildning (komvux)** på gymnasienivå. Detta är också en möjlighet som allt fler utnyttjar.

Folkhögskolornas kurser och **studieförbundens** studiecirklar och kulturverksamhet riktar sig till alla samhällsgrupper och omfattar många olika ämnen. De flesta **universitet och högskolor** i Sverige är statliga. De finns på fler än 20 olika platser runt om i landet.

Från hela världen till Sverige

Inom sjukvården råder brist på utbildad personal och Sverige rekryterar personer som har utbildat sig till och arbetat som läkare, sjuksköterska, tandläkare, apotekare, sjukgymnast eller veterinär någonstans i världen. De kommer till Sverige för att arbeta i ett nytt land med ett nytt språk och en ny kultur. Goda kunskaper i svenska är mycket viktiga för en person med utländsk vårdutbildning och arbetsgivare och myndigheter ställer krav på kunskaper i svenska. Folkuniversitetet är ett studieförbund som bedriver vuxenutbildning på ett 40-tal orter i Sverige och är en av Sveriges största språkutbildare. I svenska språket har Folkuniversitetet en lång tradition av att utbilda utländska studenter, akademiker och invandrare och erbjuder kurser i sjukvårdssvenska.

Olika utbildningar i olika länder

Det är ibland ganska svårt att jämföra beteckningar för yrken i olika länder. Ofta motsvarar arbetsuppgifterna i olika yrken inte varandra helt. I Sverige arbetar inom sjukvården både sjuksköterskor och undersköterskor som har olika utbildning och olika uppgifter. En sjuksköterska har ansvar för att patienterna får den medicin och den vård som de behöver och fungerar ofta som arbetsledare. En undersköterska arbetar med mer praktiska uppgifter och gör allt som ingår i patienternas dagliga vård.

Sverige och svenskarna

Svenska för invandrare (sfi)



Svenska för invandrare är en grundläggande utbildning i svenska språket och om det svenska samhället för vuxna som inte har svenska som modersmål. Svenska för invandrare är en egen skolform.

Man har rätt att studera i sfi när man:

- är vuxen (från och med 1 juli det år man fyller 16)
- inte har grundkunskaper i svenska
- är folkbokförd i en kommun

Från: www.skolverket.se

Allemansrätten

Läs texten. Vilken mening är viktigast i texten, tycker du? Jämför med hela gruppen. Allemansrätten är en urgammal rätt i Sverige. Den tillåter oss att röra oss fritt i skog och mark. Vi kan vandra, cykla, åka skidor, bada och paddla nästan var som helst i landet. För att kunna ha kvar denna unika möjlighet måste vi visa hänsyn



och omtanke om våra växter och djur. Vi får inte störa eller förstöra. Följer vi allemansrättens enkla regler kan även kommande generationer njuta av vår underbara natur.

Vi får

- vistas överallt utom på tomtmark (området närmast ett bostadshus) eller i planteringar.
- passera stängsel och grindar om vi inte river ner det eller släpper ut djur.
- tälta en natt utan att fråga markägaren om lov, men det är en god regel att ändå fråga. Tala alltid med markägaren om du ska tälta mer än en natt eller om ni är en större grupp.
- plocka vilda blommor, bär och svampar. Vissa blommor är dock fridlysta.
- göra upp eld om det inte är fara för skogsbrand.
- ta nedfallet ris och torra grenar för att elda med.
- bada överallt utom från någons brygga eller tomt.
- ro, segla och paddla på annans vatten. Vi kan också gå iland överallt men inte för nära tomter.
- dricka och hämta vatten ur källa och sjö.
- fiska med handredskap i allmänt vatten - dvs. havet, Vätern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön. För fiske i andra vattendrag krävs fiskekort, så kolla upp vad som gäller.

Vi får inte

- förstöra naturen. Markägaren har rätt att kräva ersättning.
- skada levande träd och buskar, t ex genom att ta av grenar, kvistar, näver, löv och nötter.
- gå på åkrar med växande gröda eller i skogsplanteringar så att de skadas.
- plocka blommor, bär eller svamp på annans tomt.
- köra motorfordon i terrängen.
- ta fågelbon eller fågelägg.
- jaga utan licens.
- skräpa ner till land eller till sjöss. Nedskräpning kan medföra böter!
- elda när det är risk för att mark och växter skadas eller när det är eldningsförbud. Elda inte heller direkt på en berghäll, som då kan spricka.

En ovanlig svensk biografi

a. Läs texten om Edla Johansson.

Edla Johansson, Kiruna har dött 87 år gammal. Nästan hela sitt liv bodde hon på Sveriges nordligaste gård Kummavuopio nära Treriksroset. Det fanns inga vägar där. Dit flyttade hon som nygift med sin man Johan Petter som var jägare och fiskare. De fick fem barn som under skoltiden bodde i Karesuando. När jag hälsade på Edla för 20 år sedan hade hon blivit änka men ändå bestämt sig för att bo kvar i stugan ensam.

- Jag kan inte få lugn och ro någon annanstans. Mörkret och ensamheten vid den här årstiden är tung, men jag måste vänja mig, sade den lilla ödemarkskvinnan när vi satt och pratade vid köksfönstret.

Det var 25 grader kallt ute. Vi åkte skoter till Kummavuopio med lantbrevbäraren som vägvisare. Han körde två gånger i veckan till Edla med post och livsmedel som hon hade beställt. När det var oväder kunde Edla bli helt isolerad. Efter 30 år tillsammans med Johan Petter var hon ändå inte rädd för att bo i Lappmarken 30 mil norr om polcirkeln och en mil från en väg.

- Jag hugger ved så att förrådet alltid är fullt. Det är min trygghet. Det får aldrig bli tomt. Och jag kan köra skoter och fiska, sade hon.

När jag var där hade pensionären på Sveriges topp fortfarande ingen möjlighet att se svensk teve

eller höra svensk radio. Hon kunde bara höra finsk radio. Televerket installerade senare en mast som gjorde att Edla för första gången kunde se svensk teve när hon var 68 år gammal.

Ett par månader mitt i vintern kommer solen aldrig över horisonten i nordligaste Sverige. Längtan efter solen var alltid stark hos Edla. När jag besökte henne på sommaren några år senare förstod jag hennes kärlek till Kummavuopio. Solen sken hela dygnet, landskapet var fascinerande, blommorna hade en intensiv färg, älven rann lugnt.

I elva år bodde Edla ensam med sin hund i Kummavuopio. Sedan blev hon sjuk, så att hon 1994 måste flytta till ett äldreboende i Kiruna. Det var en stor omställning för henne och hon tänkte alltid på gården och hennes barn hjälpte henne att besöka det gamla hemmet några gånger.

Ur: *Dagens Nyheter*, tisdagen den 3 januari 2006.

Sören Löfvenhaft har skrivit texten för familjesidan.

b. Några uppgifter:

Samla alla Ortsnamn i texten. Titta på en karta och leta upp namnen.

Vad betyder det att en person är änka?

Varför måste förrådet alltid vara fullt?

Vad är midnattssolen? Var i texten kan du läsa om midnattssolen?

Familjesidan

Vem fyller år? Vem har förlovat sig? Vem har gift sig? Blev det en pojke eller en flicka? Har någon dött? På familjesidan i dagstidningar hittar man nyheter om nära och kära, vänner och bekanta.

■ GULDBRÖLLOP



Guldbräöllopp firar i dag Monica och Paul Hansen. Vigseln ägde rum i Brännkyrka kyrka 1955.

■ GRATULERAR



Sven 1 år idag! Kram och grattis från Mormor.

■ VIGSEL



I dag gifter vi oss! Therese Andersson Fredrik Skogh Felestad kyrka kl 15:00

■ FÖDDA



Nu är jag mormor också! Zsafia och Jimmy har fått en dotter Stockholm 19/5 2005 Margareta Szalkai

Bildquellen

21 www.imagebank.sweden.se (Göran Assner / Swedish Travel & Tourism), Sollefteå;
32.2 www.imagebank.sweden.se (Astrid Lindgrens Värld / Astrid Lindgren), Sollefteå;
33.1 www.imagebank.sweden.se (Magnusson), Sollefteå; **33.2 – 4** Erwin Adams, Minden;
46.1 Gesa Schwarz, Hamburg; **46.2** Corbis (Bo Zaunders), Düsseldorf;
47.1 Erwin Adams, Minden; **47.2** Gesa Schwarz, Hamburg;
58.1 www.imagebank.sweden.se (H. Nelsäter / Stockholm Visitors Board), Sollefteå;
58.2 www.imagebank.sweden.se (Richard Ryan / Stockholm Visitors Board), Sollefteå;
58.3 www.imagebank.sweden.se (Richard Ryan / Stockholm Visitors Board), Sollefteå;
58.4 www.imagebank.sweden.se (Richard Ryan / Stockholm Visitors Board), Sollefteå;
59.1 Gesa Schwarz, Hamburg; **59.2** Erik Nöldeke, Backnang; **59.3** Markus Lindh, Gräsmark;
72.1 Erwin Adams, Minden; **72.2** Erwin Adams, Minden; **73.1** Erwin Adams, Minden;
73.2 www.leafsweden.se; **73.3** <http://arla.citat.se>; **88.1** Shutterstock (yakub88), New York;
88.2 Gesa Schwarz, Hamburg; **88.3** www.imagebank.sweden.se (Kjell Holmner / Göteborg & Co.), Sollefteå;
89.1 Erik Nöldeke, Backnang; **89.2** The National Museum of Fine Arts, Stockholm;
101.1 www.imagebank.sweden.se (Richard Ryan / Stockholm Visitors Board), Sollefteå;
101.2 Gesa Schwarz, Hamburg; **114** www.svenskaturistforeningen.se;
115.1 www.imagebank.sweden.se (Bruno Mathsson Int. AB), Sollefteå;
115.2 www.imagebank.sweden.se (Pal-Nils Palsson / The Royal Library), Sollefteå;
115.3 www.imagebank.sweden.se (Pelle Wahlgren / Gärsnäs), Sollefteå;
115.4 www.imagebank.sweden.se (Bitetto Chimenti, Walter Gumiero / Uno), Sollefteå;
127 www.kappahl.se; **139** www.imagebank.sweden.se (Jonas Ekströmer / Pressens Bild), Sollefteå;
154.1 www.imagebank.sweden.se (Ulla Montan), Sollefteå; **154.2** www.imagebank.sweden.se (Cato Lein), Sollefteå;
154.4 www.imagebank.sweden.se (Henry B. Goodwin / Royal Lib.), Sollefteå; **166.1** Gesa Schwarz, Hamburg;
166.2 Gesa Schwarz, Hamburg; **167.1** MEV Verlag, Augsburg; **167.2** Shutterstock (Andris Tkacenko), New York;
178 Gesa Schwarz, Hamburg; **179.1** Erwin Adams, Minden; **179.2** www.imagebank.sweden.se (Jan Tham / Swedish Institute), Sollefteå; **189** Gesa Schwarz, Hamburg; **200.1** www.imagebank.sweden.se (Mikael Svensson / Norrlandia), Sollefteå; **200.2** Gesa Schwarz, Hamburg; **201.1** Dreamstime.com (Bernadette Schweng), Brentwood, TN;
201.2 Gesa Schwarz, Hamburg